

Persona grata: Raiko Raalik

Möödunud kuul tulid sa välja Estonia „Figaro pulma“ lavastuses Figarona. Kas ja miks on see sinu karjääri oluline teetähis? Ma arvan, et lauljale on iga roll teatud mõttes teetähiseks. Iga roll võtab kokku seni kogetu ja õpitu ning annab võimaluse neid oskusi kasutada. See, mis teeb Figaro rolli mulle, ja usun, et ka paljudele teistele noortele bassbaritonidele tähtsaks, on tõsiasi, et ta ei sea lauljale vanuselist piirangut. Suur enamus madalate meeshälte partiisid on mõeldud esitamiseks küpsemas eas ja seda juba sellepärast, et laval pead sa sageli mängima isa, kuningat või preestrit ja need tegelased nõuavad teatud küpsust. Ma usun, et Figaro roll on paras hüppelaud nende väärikate tegelaste seltsi jõudmiseks.

Oma esimesest ooperielamusest jõudsid sa Figaroni kümne aastaga.

Jah. Põnev on võib-olla ka asjaolu, et „Figaro pulm“ oli üldse minu esimene ooperikogemus. Käisin seda vaatamas Vanemuise teatris täpselt kümme aastat tagasi. Sellest õhtust ei mäleta ma kuigi palju, aga mäletan, et seda esitati eesti keeles. Kuna tegelaste omavahelisi suhteid pole „Figaro pulmas“ lihtne jälgida, siis ilmselt ei saanud ma ka kõigest päris täpselt aru. Aga muusikat nautisin küll, seda ma mäletan!

Sa ei tulnud tegelikult Estoniasse tööle mitte 2017. aastal stipendiaadina solistik, vaid juba veidi varem. Räägi see lugu. Tõsi, umbes samasse ajajärku, kuhu jäi minu esimene ooperikogemus Vanemuises, jäi ka minu esimene Estonia teatri külustus. See toimus paar kuud hiljem, lavastuseks oli Mozarti teine meistriteos „Cosi fan tutte“. Meid pandi Tartust bussile ja toodi suurde pealinna teatrisse ooperit vaatama. Mina pöörasin tähelepanu taas vaid muusikale, sest klaverimängijana ei osanud ma ooperilaulust veel midagi arvata.

Pärast Heino Elleri nimelise Tartu Muusikakooli lõpetamist asusin edasi õppima Eesti Muusika- ja Teatriakadeemiasse. Nii nagu paljud laulueriala tudengid, läksin ka mina tööle rahvusoperi saaliteeninduse meeskonda. Ooperilaulu õppivale tudengile on see töökoht väga kasulik ja huvitav, sest saaliteenindajal on võimalik vaadata kõiki etendusi. 2017. aasta aprillis debüteerisin rahvusoperi laval Cyrano rollis Tambergi ooperis „Cyrano de Bergerac“, aga järgmisel päeval võtsin garderoobis vastu külaliste mantleid...

Nii et ei lastud sul kauaks loorberitele puhkama jääda? Just, tõmmati kohe maa peale tagasi!

Teater.Muusika.K...

01.12.2019 00:00

Lisanna Männilaan

119,120,121,122,123

Estonia teater

Ooper

(Naerab) Aga tegelikult olen ma tänulik, sest mu Estonia lavale tulek oli väga sujuv. Ilmselt ka seetõttu ei olnud närv nii suur, kui oleks võinud olla. Mul oli justkui eelis, sest ma teadsin ja tundsin juba maja ja inimesi. Sain aru, kuidas miski toimib. See andis julgust juurde ja eks unistused läksid ka suuremaks.

Septembrikuus võttis teater mind juba stipendiaadina oma hõlma alla ja möödunud aastast peale olen ma rahvusooperi koosseisuline solist. Ega ma enne ei saanudki väga aru, mis toimub, kui ühel päeval pidin oma asjad keldrikorruse garderoobist üles kolmanda korruse solistigarderoobi viima...

Oli sul juba saaliteenindajana töötades kihk ikkagi lavale jõuda või võtsid seda lihtsalt kui tööd, mida oli vaja kooli kõrvalt teha? Loomulikult oli pikk plaan ka lavale ennast tõestama minna, aga ma ei usu, et saaliteenindaja töö mind kuidagi kärsitumaks oleks muutnud. Pigem panustasin järjepidevale tööle ja sealjuures kasutasin ära oma positsiooni, et vaadata nii palju oopereid kui võimalik.

Millal ja kuidas tuli arusaam, et laulmisest võikski saada su amet? Tegelikult tuli see üsna hilja, sest kui mind Tartu poistekoorist soololaulutundi kutsuti, võtsin ma seda nagu väikest hobi ega osanud midagi oodata või loota. Mõtlesin, et annan endale võimaluse proovida midagi, mis polnud üldse minu turvatsoon. Sel ajal oli mul plaanis astuda muusikakooli klaverierialale ja ma arvasin, et laulutunnid on tulevikus lauljatega töötamisel lihtsalt kasuks. Pärast aastast tööd soovitas minu lauluõpetaja Tiia Pühvel mul minna Elleri-nimelise muusikakooli klassikalise laulu ettevalmistuskursusele. Tegin seda gümnaasiumi kõrvalt ja kui oli aeg valida eriala ülikoolis, oli ooperimaailm mind juba nii võlunud, et jätkasin Elleris. Ilmselt oli see ka hetk, mil ma tõsiselt mõtlesin, et see võib olla ala, millega ma peaksin tegelema.

Millised ooperid sinu südame klassikalise muusikateatri külge „naelutasid“?

Ma ei arva, et minu puhul oli tegemist mingi konkreetse teosega. Pigem mäletan, et olin lummatud klassikalisest hääletekitusest kui niisugusest. Imetlesin nende võimekust, kes laulsid suurtes saalides, mitmekümneliikmelise orkestriga ja täiesti ilma võimenduseta. Mulle tundus, et see kõik on väga kauge ja mitte midagi sellist, mida saaks õppida, vaid kaasasündinud anne. Ilmselt sellepärast ei läinud ma ka kohe klassikalise laulu sisseastumiskatsetele - sinna jõudsin ma aastaid hiljem.

Sa oled Tartu poiss. Õigemini, Melliste poiss. Ma tean, et su vanemad ei ole muusikud. Kuidas sa jõudsid muusikani?

Vanemate jutu järgi sai minu muusikaarmastus alguse perekonnatuttavate juures, kellel oli kodus klaver. Nende külaskäikude ajal ei lahkunud ma klaveri juurest hetkekski. Pärast paari sellist külaskäiku ostsid vanemad mulle paarioktavilise elektriklaveri, millel ma mängisin kuulmise järgi raadiost kuulnud meloodiaid. Pärast aastat Melliste algkoolis õppimist tundus mu vanematele, et ilmselt läheb minu muusikajanu rahuldamiseks vaja rohkemat, kui seda pakub tavaline igapäevane muusikatund. Järgmist õppeaastat alustasin ma juba Tartu Karlova gümnaasiumi muusikakallakuga klassis.

Vanemad aitasid sind muusikukarjäärile vundamendi ladumisel palju. Mida nad lootsid?

Kuna ma olin alati muusikast nii võlutud, siis arvan, et nad andsid mulle lihtsalt võimaluse tegelda millegagi, mis mulle väga meeldis. Nad ei ole mind kunagi survestanud muusikaga tegelema ega keelanud valida ka mõnd muud eriala. Ausalt öeldes ei ole see viimane mulle ka kunagi pähe tulnud. Loomulikult oli ka minul klaveri harjutamisega nii nagu igal lapsel, et vahel ei viitsi, ja vanemad tuletasid harjutamist aeg-ajalt meelde. Aga sellega nende sekkumine piirduski. Lauluõpingute ajal hoidsid nad mu arengul silma peal kontsertide kuulamisega. Võib-olla hakkas see neile rohkem huvi pakkuma siis, kui ma juba rahvusooperi ridadesse tulin - minu esietenduse piletid kuuluvad alati eelisjärjekorras neile.

Kas Tartust Tallinna siirdudes oli sul ka aukartus suure linna ees? Millised olid peamised probleemid pealinna kultuurieluga harjumisel?

Aukartust ma ei mäleta, aga elutempo kahe linna vahel on märgatavalt erinev ja nõuab veidi harjumist. Iga kolimisega jätab vanasse kohta oma sõbrad, kellega olid iga päev suhelnud. Uue tutvusringkonna tekkimine võtab oma aja.

Kes või mis on sind su senises töös kõige rohkem mõjutanud? Praegu tundub mulle, et teatritööd mõjutab kõik kogetu, inimesed, kes meid iga päev ümbritsevad. Mõnikord annab hea draamalavastus uusi ideid rolli ehitamiseks. Ka geniaalsest kammermuusika kontserdist võib saada inspiratsiooni mõne muusikalise fraasi kujundamiseks. Inspiratsiooni saab ammutada ka tavaelust: põnevad isikud tänaval, trammis, toidupoes jne. Olulisimad mõjutajad on aga loomulikult kõik õpetajad, kelle tööks ongi noort inimest inspireerida ja julgustada.

Milline on sinu arvates üks õnnestunud ooperietendus?

Ma arvan, et õnnestunud ooperietenduse retsept ei ole kinni ainult muusikas, libretos või kostüümis. Näen seda pigem kõigi nende aspektide sümbioosina. Ma usun, et väga suur roll on ka lavastajal

- selles, kui täpselt on lavastus planeeritud, kui hästi on läbi mõeldud iga väiksemgi detail ja nõnda edasi. Väga heaks näiteks on siin Royal Opera „Rigoletto” (Sir David McVicar lavastus). Selles oli olemas see miski, mis tegi kogu etenduse väga nauditavaks nii esitajatele kui ka publikule. Mul oli võimalus teha kaasa Savonlinna ooperipäevadel, mil mängukavas oli just nimelt see lavastus. Seal tutvusin ka lavastaja McVicariga, kelle põhjaliku töö tulemusena valmis väga hea lavastus. See, kui väga ta isikustas koori, oli imetlusväärne. Tihtipeale jäetakse koor justkui vaeslapse ossa, aga McVicar andis peaaegu igale koorilauljale rolli, näpunäiteid ja oma visiooni tema osast. Kõik teadsid laval, mida ja miks teha. Äkki just see ongi hea ooperietenduse märk, kui iga liigutus, iga noot on mõtestatud, ja mitte ainult solistidel, vaid ka kooril.

Mis sinu kui noore kultuuriinimese silmis Eestis parandamist vajaks? Mis on Eesti kultuurimaastikul puudu või, vastupidi, üle? Üks valupunkt on kindlasti Eesti ooperilavastajate vähesus. Muusikaja Teatriakadeemias õppides oli mul võimalus teha koostööd nii noorte draamalavastajate kui ka näitlejatega lavakunstikoolist. Selline koostöö on kahjuks üsna harv nähtus. Kokkuvõttes oli selline kogemus väga arendav nii mulle, näitlejatele kui ka lavastajatele. Oleks meeldiv näha Eesti kultuurimaastikul tendentsi tuua Eesti draamalavastajad ooperižanrile lähemale, sest praegu tundub mulle, et kuristik kahe žanri vahel on väga suur.

Kui avatud on sinu hinnangul maailmalavad Eesti lauljatele? Kus peale rahvusoperi sooviksid veel laulda? See, kas mõni lava on lauljale avatud, sõltub ilmselt rohkem millestki muust kui rahvusest. Tippteatrite lavastustest ilmneb, et lisaks suurepärasele laulutehnikale nõutakse ooperilauljalt ka draamanäitlejaga võrdset näitlemisoskust. Mistõttu on ka ooperilauljatele oluline saada juba koolist kaasa väga tugev draama põhi. Muidugi sooviksin ma nii mõnelgi maailmalaval esineda, kuid mu suureks sooviks on teha seda nii, et mu koduteatri Estoniaga säiliks head suhted.

Mis edasi? Mis on su tulevikuootused ja -lootused? Tahan teha oma tööd Estonias nii hästi kui võimalik ja areneda artistina nende rollidega, mida ma praegu teen. Loodetavasti ei piirdu minu repertuaar ainult ooperirollidega. Äkki avaneb tulevikus võimalus osaleda veel vokaalsetes suurvormides ja esitada rohkesti kammermuusikat. Kui tekib võimalus, tahaksin laulda ka Eestist väljaspool. Püüan end täiendada välismaal ja külastan jõudumööda mitmeid riike, eriti neid, kus räägitakse keeles, milles ma tihtipeale ka laulan.

Mida sa lähitulevikust ootad?

Ootan väga uusi sobivaid rolle. Kevadel tuleb rahvusooperisse Marco Gandini, kelle lavastuses ma ka Figarot mängisin. Seekord lavastab ta Verdi natuke vähem tuntud ooperi „Giovana d'Arco”, kus ka minul on osa mängida. Huviga ootan ma ka juunikuud, kui Eino Tämbergi 90. sünniaastapäeva tähistatakse taas ooperiga „Cyrano de Bergerac”. See teos on mulle väga oluline mitmel põhjusel. Cyrano rolliga tegin ma kolm aastat tagasi oma rahvusooperi debüüdi ja Tämbergi muusika on nii ilus, et ei jäta kedagi külmaks. On väga põnev Cyranod taasavastada!

Lisanna Männilaan